

ITT IS MÁST

Néhány széljegyzet a kolozsvári Bretter György Irodalmi Körhöz

■ Milyen is egy jó Bretter? Nehéz volna megmondani. Az például nagyon nehéz Bretter, amikor a meghívott szövegei minőségüket vagy erejüket tekintve a megszokottnál magasabbra rúgják azt a bizonyos labdát, olyannyira magasra, hogy csak bámulunk utána, és egyáltalán nem vagyunk biztosak benne, hogy észrevesszük, mielőtt a fejünkbe esik. Szép kép, de valóban, ha a művek igazán ütnek, a kör elnökének – aki egyben a vita moderátora is – van a legnehezebb dolga: be kell indítania a vitát, szóra kell bírnia a megilletődött közönséget. Ha ez sikerül, ha az elbűvölt befogadó kizökken, és reflektálni kezd, akkor (talán) az egy jó kör.

Persze ez a ritkább eset. Ez a magas labda. Ha a labda látható, szép íve nyomon követhető (de beszélhetünk csúf ívről is, a lényeg, hogy legyen íve, és ne veszítsük szem elől): akkor általában könnyebben megy a reflektálás is, van mire, az asztalon hever, el lehet indulni mindenfele, elvihet a ló, visszahozhat, folyó folyik, moderátorként is csak arra kell figyelni, hogy ha már elidőztünk a holtágban kicsit, idejében evezzünk vissza a főáramlathoz. Szép képek, szép szavak, az ilyen Bretter lehet bármilyen, kinek mi a mérvadó, tesszen vagy nem, a lényeg, hogy a vita éljen, és a szerző valamit ebből hazavigyen, és akkor (talán) mondhatjuk, hogy jó kör volt.

Aztán van, hogy a labda csak gurul, elindul valamerre, de még maga se tudja, merre, és fölötte már törnének a pálcák, mielőtt megállna – na az is egy nehéz Bretter. Mert a szerzőnek itt is haza kell vinnie valamit, és akkor erre kell ügyelni, hogy ha meg is szürküljék, le is ereszkedik, azért lehessen még valamit kezdeni azzal a labdával. Legyen kegyetlen a kritika, de ne váljon öncélúvá, ne tévessze szem elől a szerzőt, ne feledjük el, hogy róla van szó, érte vagyunk ott, ő a meghívott. Jó kritika, jó kör (talán).

Szép, így (is) szép, de valójában persze nincs ilyen labda. Sőt semmiféle labda nincs. Van egy (általában) kezdő szerző, a meghívott, van egy vitaindító, aki méltatja, van a közönség, aki vitázik, és van a moderátor, akinek figyelnie kell mindenkire. Minél színesebb a közönség, annál színesebb a vita, és persze annál több a mellébeszélés is, és számomra ez az igazán izgalmos a Bretterben, hogy állandóan egyeztetni kell, meg kell találni a közös nyelvi formulát, amikor egy tekintélyes szakmabeli és, teszem azt, egy irodalom iránt érdeklődő szakács elbeszélnek egymás mellett. És úgy érteni meg egymást, hogy közben ne feledkezzünk el a szerző jelenlétéről sem, akinek, így vagy úgy, de minden szavunk számít.

A Bretter körnek is megvannak a maga hibái, hóbortjai, szeszélyei, jogos vagy nem jogos bírálói, megvan a maga arca, hagyománya, élete. Vannak körök, ahol olyan parázs vita alakul ki, hogy a moderátort is elviszi a hév, az indulat (majd meghúzza magát, és szégyenkezve fáradtságra hivatkozik). És persze vannak a pletykák, a Bretter így, a Bretter úgy. Ma (aki a történetére kíváncsi, nézzen utána a Wikipédián vagy a Facebookon, azt itt, [és] most nem taglaljuk) korántsem a Bretter György Irodalmi Kör az egyetlen komoly irodalmi fórum Kolozsváron. De élőnek nagyon is élő, és számottevő, számot is tesz, nyomot is hagy. Több ízben voltam régebben a Bretteren meghívott, de az utóbbi két évben a Bretter alelnökeként, főszerzőjeként és moderátoraként rengeteget tanultam, nemcsak az irodalomról, a fiatalokról, de az emberi természetéről is.

Számomra a legjobb Bretterek azok, amelyek valamiképpen túllépnek a hagyományos kereteken, amikből kiindulnak. Kibontakoznak, úgymond. De minden Bretter-kör más. És a Bretteren bármi megtörténhet (akár kódós hajnalokon), a világ még nincs kész, csupán jelen van, a jelenlét pedig kölcsönhatást idéz elő, és feszültséget szít. Hogy ez a feszültség növekszik, csitul, vagy egyáltalán hova vezet, az mind a jelenben dől el. És akkor a szerzői jelenlétől még nem is beszélünk, aki az utolsó szó jogán reflektál az elhangzottakra, önmagára – ez a Bretter egyik legizgalmasabb pillanata.

Ebben a Korunk-számban ízelítőt nyújtunk az elmúlt két év meghívottjainak terméseiből, akik együtt is, külön-külön is más hangot (labdát) ütnek meg, és ami a legfontosabb: a legfiatalabbak közé tartoznak, tehát frissek, aktuálisak, jelenlétük aktív, élő jelenlét.